

termcat

centre de terminologia

La implantació dels termes normalitzats entre els experts codificadors: primeres conclusions

Marta Sabater Berenguer

XIII Jornada Realiter

Barcelona, 6 d'octubre de 2017

Enquestes d'implantació de primer nivell

Què són?

Les **enquestes d'implantació de primer nivell** analitzen la implantació dels termes normalitzats entre els especialistes assistents a les sessions de normalització.

Les **sessions de normalització** són reunions entre terminòlegs i experts d'un àmbit d'especialitat amb l'objectiu de consensuar les denominacions més adequades.

Els especialistes que participen en les sessions de normalització són ahora els **codificadors** i els **usuaris** de la terminologia.

Enquestes d'implantació de primer nivell

Què no són?

No representen estudis complets sobre la implantació perquè:

- no analitzen usos reals;
- no estudien comunicacions institucionalitzades, i
- no parteixen d'una mostra representativa.

Malgrat tot, són una eina senzilla i fàcil d'inserir en el procés de normalització que pot donar **pistes** sobre:

- **el grau d'implantació** dels termes normalitzats;
- **els factors que afavoreixen o dificulten la implantació** dels termes.

Enquestes d'implantació de primer nivell

Què, qui, com, quan?

- 9-10 termes, que presentin reptes d'implantació
- 7 especialistes o més
- 4-8 anys després de la sessió de normalització
- Formulari en línia
- Resposta anònima

Enquestes d'implantació 2016 i 2017

Sessió de normalització de **videojocs**

- Any: 2008
- Termes seleccionats: 10
- Participació a l'enquesta: 42%

Sessió de normalització de **neurociència**

- Any: 2009
- Termes seleccionats: 10
- Participació a l'enquesta: 53%

Sessió de normalització de **nanotecnologia**

- Any: 2012
- Termes seleccionats: 9
- Participació a l'enquesta: 55%

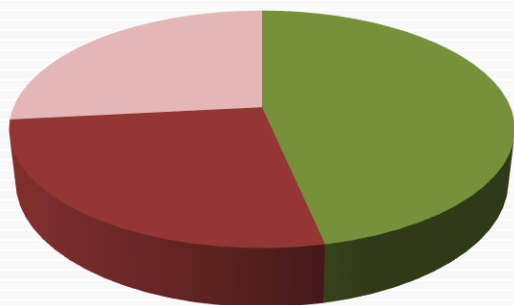
Sessió de normalització de **recerca clínica**

- Any: 2009
- Termes seleccionats: 9
- Participació a l'enquesta: 42%

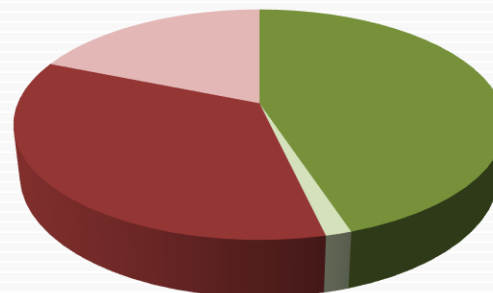
Resultats de les enquestes

Els experts recorden les denominacions normalitzades? (1)

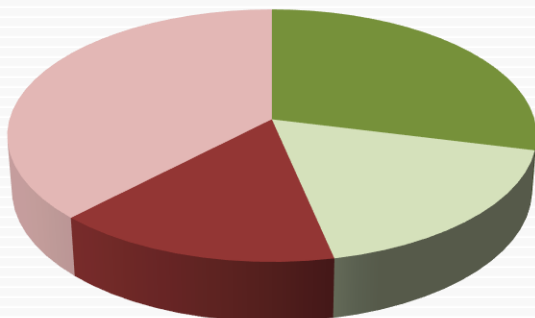
Videojocs

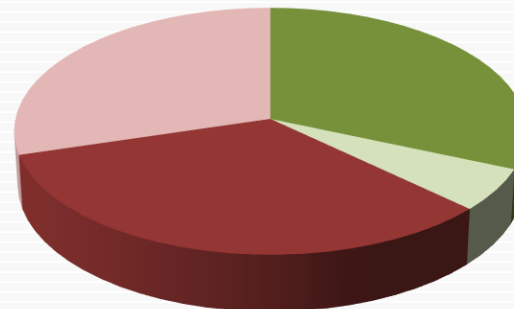
Neurociència

Nanotecnologia

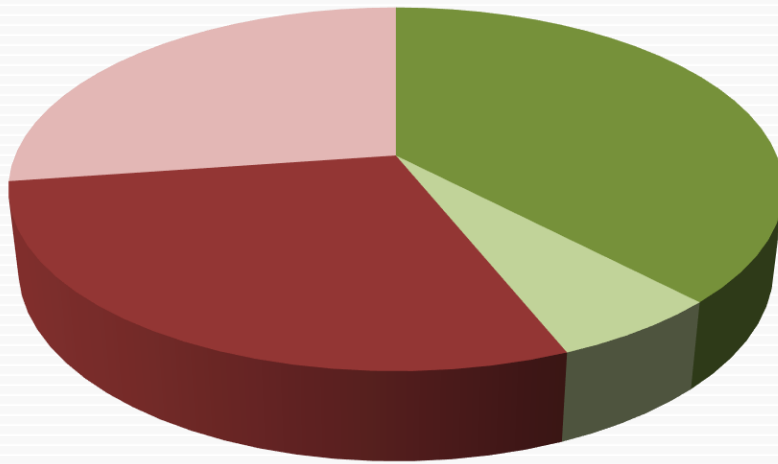
Recerca clínica

- Recorden la denominació normalitzada (i el terme és de la seva subespecialitat)
- Recorden la denominació normalitzada (però el terme no és de la seva subespecialitat)
- No recorden la denominació normalitzada (i el terme és de la seva subespecialitat)
- No recorden la denominació normalitzada (però el terme no és de la seva subespecialitat)

Resultats de les enquestes

Els experts recorden les denominacions normalitzades? (2)

- Recorden la denominació normalitzada (i el terme és de la seva subespecialitat)
- Recorden la denominació normalitzada (però el terme no és de la seva subespecialitat)
- No recorden la denominació normalitzada (i el terme és de la seva subespecialitat)
- No recorden la denominació normalitzada (però el terme no és de la seva subespecialitat)

En general, els especialistes **recorden aproximadament la meitat de les denominacions del seu àmbit d'especialitat.**

Resultats de les enquestes

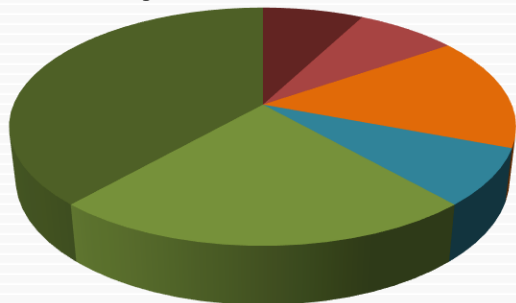
Algunes reflexions (1): sobre el procés de normalització

- La participació dels experts en el procés de codificació no comporta necessàriament que les denominacions normalitzades arrelin entre aquests experts. Cal, doncs, **implicar els experts d'una manera més activa en les accions de difusió** posteriors a les sessions de normalització.
- En un percentatge elevat (33%), els termes normalitzats no són del subàmbit d'especialitat dels experts assistents a la sessió de normalització. Cal, doncs, mirar de **millorar la selecció dels especialistes**, si bé pot ser que aquesta qüestió estigui relacionada amb la **hiperespecialització del coneixement**.

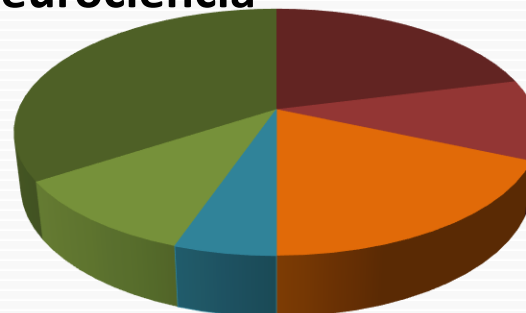
Resultats de les enquestes

Els experts que recorden les denominacions normalitzades del seu àmbit d'especialitat, les fan servir?

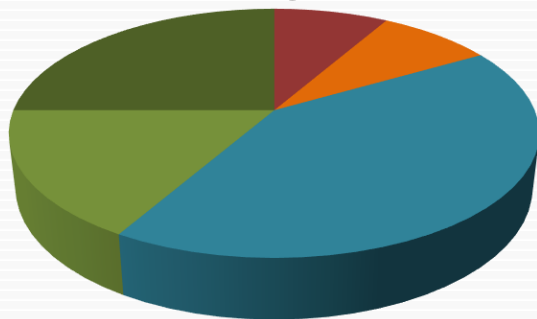
Videojocs

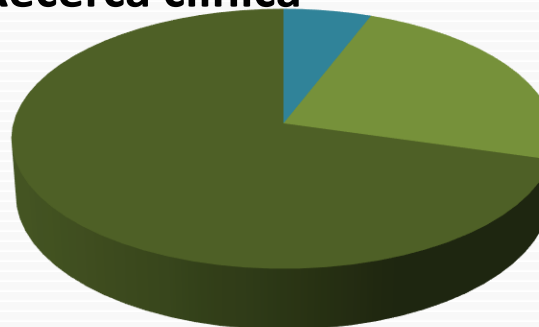
Neurociència

Nanotecnologia

Recerca clínica

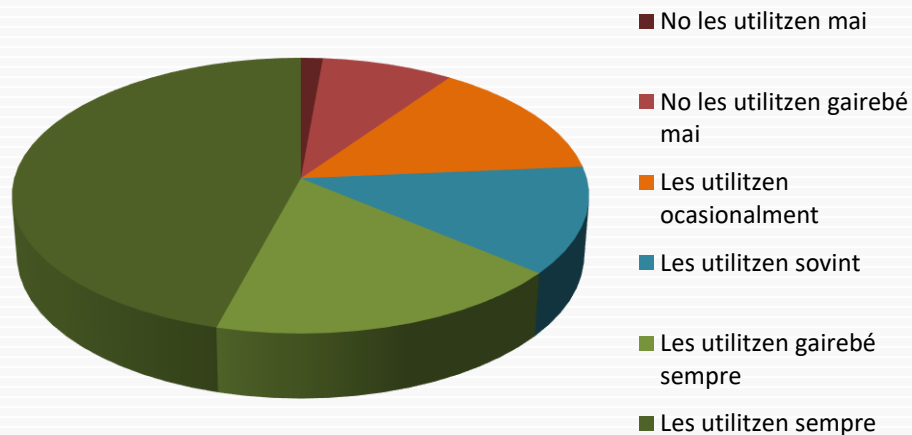

■ No les utilitzen mai
■ Les utilitzen ocasionalment
■ Les utilitzen gairebé sempre

■ No les utilitzen gairebé mai
■ Les utilitzen sovint
■ Les utilitzen sempre

Resultats de les enquestes

Els experts que recorden les denominacions normalitzades del seu àmbit d'especialitat, les fan servir?

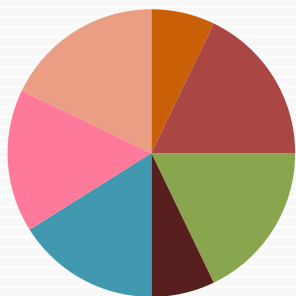

Quan els experts recorden les denominacions normalitzades, l'ús que en fan és bastant ampli.

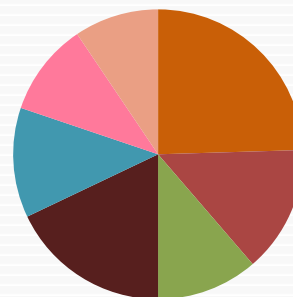
Resultats de les enquestes

En quins contextos tenen més ús els termes normalitzats?

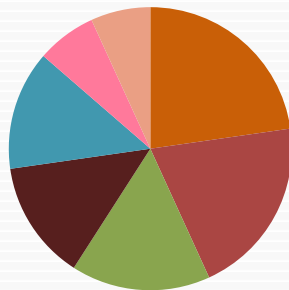
Videojocs

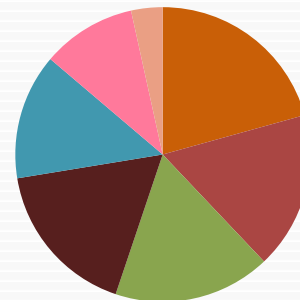
Neurociència

Nanotecnologia

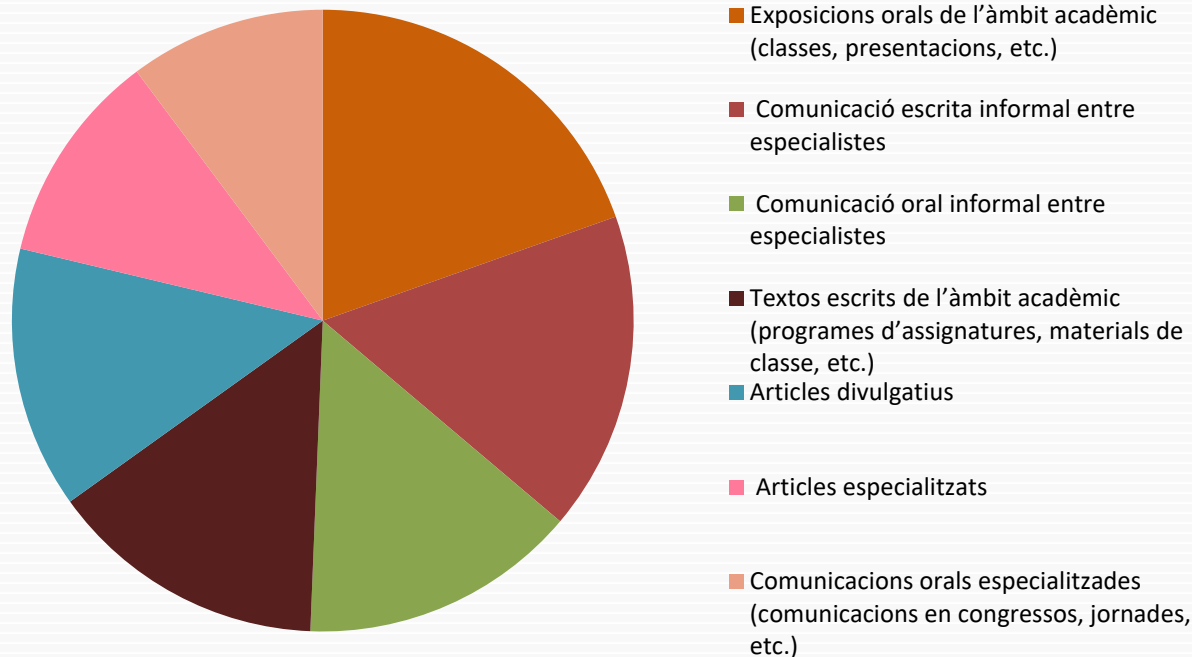
Recerca clínica

- Exposicions orals de l'àmbit acadèmic (classes, presentacions, etc.)
- Comunicació escrita informal entre especialistes
- Comunicació oral informal entre especialistes
- Textos escrits de l'àmbit acadèmic (programes d'assignatures, materials de classe, etc.)
- Articles divulgatius
- Articles especialitzats
- Comunicacions orals especialitzades (comunicacions en congressos, jornades, etc.)

Resultats de les enquestes

En quins contextos tenen més ús els termes normalitzats?

En general, el context en què tenen **més ús** els termes normalitzats és en les **exposicions orals de l'àmbit acadèmic**, seguit de les **comunicacions informals entre especialistes** i dels **textos escrits de l'àmbit acadèmic**.

En canvi, el context en què tenen menys ús els termes normalitzats és en els **articles especialitzats** i en **comunicacions orals especialitzades**.

Resultats de les enquestes

Algunes reflexions (2): sobre la política de normalització

- Els termes tenen ús sobretot en l'àmbit acadèmic, la qual cosa és positiva per a la seva difusió i per a la **implantació entre les noves generacions d'experts**.
- En canvi, com **més elevat és el grau d'especialitat i de formalitat, menys ús tenen les formes normalitzades**.

Potser s'han de dedicar menys esforços de normalització en àmbits molt especialitzats?

Potser cal pensar a ser més flexible en la incorporació de manlleus en àmbits més especialitzats i menys flexible en àmbits més divulgatius?

Resultats de les enquestes

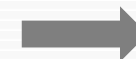
Quins termes normalitzats tenen més ús i quins menys entre els experts codificadors?

Videojocs

	Nombre de termes	Casos
Ús baix	5	retallada, aparició sobtada, mapatge de relleu, estudi intern, joc de gran públic
Ús mitjà	3	eliminació, jugador expert, joc de trets
Ús mitjà/alt	2	enemic final, clan i escamot
Ús alt	0	

Excepte *joc de gran públic*, tots són termes propis dels experts en la creació de videojocs i no dels usuaris de videojocs.

Són termes d'interacció i comunitat, utilitzats pels usuaris de videojocs.

Resultats de les enquestes

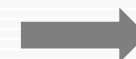
Quins termes normalitzats tenen més ús i quins menys entre els experts codificadors?

Neurociència

	Nombre de termes	Casos
Ús baix	4	blocador d'adrenoceptors, problema de la conjunció, tasca de fer/no-fer, bòbing
Ús mitjà/baix	4	elèctrode de maniguet, imatgeria, ramificació col·lateral axonal, sincronitzador biològic
Ús mitjà/alt	2	poda axonal, cabdell neurofibril·lar
Ús alt	0	

Tenen en comú que són denominacions sintagmàtiques descriptives.

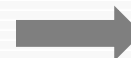
Tenen en comú que són denominacions metafòriques semànticament paral·leles a l'anglès.

Resultats de les enquestes

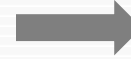
Quins termes normalitzats tenen més ús i quins menys entre els experts codificadors?

Nanotecnologia

	Nombre de termes	Casos
Ús baix	3	innovació incremental, nanoempremtació, nanopartícula de disseny
Ús mitjà/baix	1	nanotecnologia humida
Ús mitjà/alt	4	efecte dragó, entrellaçament quàntic, memoresistència, grafè per exfoliació
Ús alt	0	

Són denominacions metafòriques semànticament paral·leles a les formes angleses.

Són denominacions amb petites correccions respecte les formes en ús (*memristència* i *grafè exfoliat*).

Resultats de les enquestes

Quins termes normalitzats tenen més ús i quins menys entre els experts codificadors?

Recerca clínica

	Nombre de termes	Casos
Ús baix	2	període de depuració, equilibri clínic
Ús mitjà/baix	1	anàlisi d'agrupaments
Ús mitjà	4	estàndard de referència, disminució progressiva de dosi, dosi única, disseny equilibrat
Ús mitjà/alt	1	compost precandidat
Ús alt	1	efecte romanent

Alternativa al manlleu *wash-out (period)*, semànticament més allunyada de l'anglès que altres alternatives possibles

Són alternatives catalanes a manlleus sintètics i de fàcil pronúncia.

Resultats de les enquestes

Algunes reflexions (3): sobre els factors que poden afavorir la implantació dels termes

- Sembla que tenen **més ús els termes més divulgatius**, dirigits al gran públic, que els termes més especialitzats.
 - S'observa sobretot en els termes de videojocs, en què es pot establir una diferència clara entre dos blocs de termes pel que fa al grau d'especialització.
- El **paral·lelisme semàntic amb les denominacions angleses** sembla que pot afavorir la implantació dels termes normalitzats.
 - En neurociència: *poda axonal (axon pruning)* o *cabdell neurofibril·lar (neurofibrillary tangle)*
 - En nanotecnologia: *efecte dragó (gecko effect)* o *entrellaçament quàntic (quantum entanglement)*

Resultats de les enquestes

Algunes reflexions (3): sobre els factors que poden afavorir la implantació dels termes

- També podria ser un factor a favor de la implantació de les denominacions anteriors el fet que siguin **denominacions metafòriques**.
- Un últim element que pot afavorir la implantació de les denominacions normalitzades és que les formes en ús siguin **manlleus no especialment sintètics ni fàcils de pronunciar**.
 - En recerca clínica: *compost precandidat (lead compound), disseny equilibrat (per balanced design)*

Resultats de les enquestes

Algunes reflexions (4): sobre els factors que poden dificultar la implantació dels termes

- Sembla que tenen més dificultats d'implantació les **denominacions sintagmàtiques descriptives**.
 - En neurociència: *blocador d'adrenoceptors* o *problema de la conjunció*.
 - En recerca clínica: *període de depuració*
- També sembla que les denominacions normalitzades tenen menys ús quan **s'allunyen molt dels calcs inadequats en ús o a altres formes inadequades**.
 - En videojocs: *joc de gran públic* (alternativa a *joc casual*)
 - En nanotecnologia: *nanoindentació* (alternativa a *nanoempremtació*)
 - En neurociència: *blocador d'adrenoreceptors* (alternativa a *blocador adrenèrgic*)

En canvi, sembla que quan la forma normalitzada no s'allunya gaire formalment de la forma inadequada que està en ús, té més possibilitats d'implantació:

- En nanotecnologia: *memoresistència* (com a alternativa a *memristència*) o *grafè per exfoliació* (com a alternativa a *grafè exfoliat*)

Resultats de les enquestes

Algunes reflexions (5): sobre els factors que poden dificultar la implantació dels termes

- Un altre factor que pot dificultar la implantació dels termes normalitzats és **la brevetat i la facilitat de pronúncia del manlleu en ús**.
 - En recerca clínica: *període de depuració* (per a *període*) *wash-out*), *anàlisi d'agrupaments* (per a *anàlisi cluster*), *equilibri clínic* (per *equipoise*).

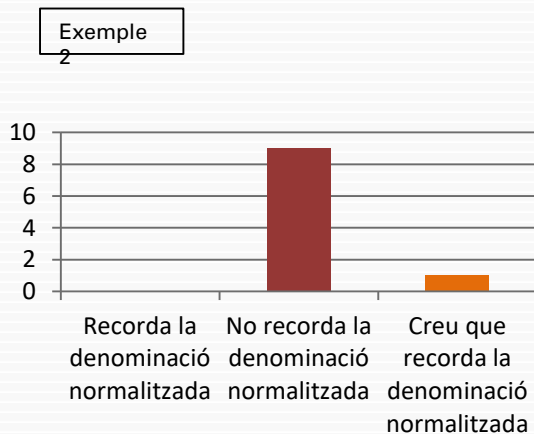
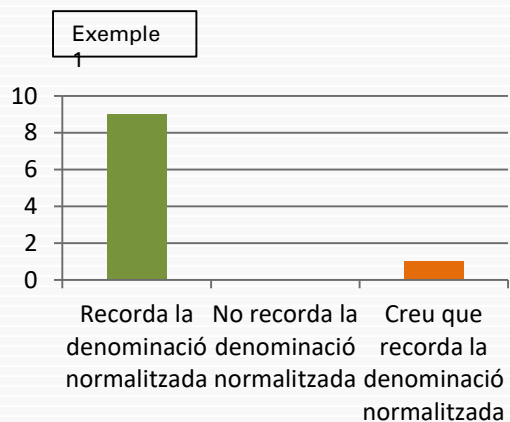
De fet, si bé no sembla que la **llargada de les denominacions normalitzades**, en termes absoluts, influeixi en la implantació de les denominacions normalitzades, sí que podria tenir algun efecte si es posa en relació amb la llargada de la forma en ús.

- En videojocs: *aparició sobtada* (per a *popping*), *mapatge de relleu* (per a *bump-mapping*)
- En recerca clínica: *anàlisi d'agrupaments* (per a *anàlisi cluster*), *equilibri clínic* (per *equipoise*).

Resultats de les enquestes

Quins experts fan més ús dels termes normalitzats i quins menys?

Respostes a l'enquesta per especialistes

Les respostes en general s'aproximen a un d'aquests dos models.

Resultats de les enquestes

Algunes reflexions (6): el factor personal i la impredictibilitat de la implantació

- Els **factors de tipus personal** sembla que tenen molta importància en la implantació dels termes i, per tant, la selecció dels especialistes que participen en una sessió de normalització podria ser un factor rellevant.

Dades generals dels enquestats:

- a) Edat
- b) Sexe
- c) Llengua de comunicació habitual
- d) Llengua de comunicació habitual en l'àmbit professional

A través de les dades generals dels enquestats, però, es fa difícil establir una relació entre els perfils dels especialistes i les respostes que donen pel que fa a l'ús dels termes.

Resultats de les enquestes

Algunes reflexions (7): la impredictibilitat de la implantació

- La **impredictibilitat de la implantació**, de fet, també és un factor a tenir en compte:

“Il faut admettre que pour l’implantation des termes, comme pour d’autres faits linguistiques, l’irrationnel sait parfois trouver sa place.” (Thoiron et al. 1997)

termcat

centre de terminologia

Marta Sabater Berenguer
msabater@termcat.cat